

RESPECTING THE RATE OF DEVELOPMENT FROM THE PERSPECTIVE OF CHILD RIGHTS
RESPECTAREA RITMULUI DE DEZVOLTARE DIN PERSPECTIVA DREPTURILOR COPILULUI

Angela TELEMAN,
dr., conf. univ. UPS „Ion Creangă”

CZU: 373.03

Summary: Human development is an organized and conscious process. The routes of children's development allow the adaptation of educational activities in accordance with the level of training. The development of children must be received as an assimilated purpose, expressed through children's rights: The right to the development of intellectual abilities. The relevance of the accumulation of learning experiences lies in the respect and particularization of the child's developmental rhythm.

Rezumat: Dezvoltarea umană este un proces organizat și conștient. Rutele dezvoltării copiilor permit adaptarea activităților educaționale în corespundere cu nivelul de formare. Dezvoltarea copiilor trebuie receptată ca o finalitate asimilată, exprimată prin drepturile copiilor: *Dreptul la dezvoltarea capacităților intelectuale*. Relevanța acumulării experiențelor de învățare rezidă în respectarea și particularizarea ritmului de dezvoltare a copilului.

Key-words: development, rate of development, rights.

Cuvinte-cheie: dezvoltare, ritm de dezvoltare, drepturi.

Rutele dezvoltării și ritmurile schimbărilor comportamentale însoțitoare ale unui individ pe parcursul vieții, realizarea lor în totalitate și afirmarea posibilităților de conexiune activă a acestora în realitate, fundamentează educația. Contextele educaționale cer integrarea acestor componente în corespundere cu derularea adaptată a intenționalității, dar și conforme mecanismelor procedurale adecvate etapei parcurse de educabili pe măsura ritmurilor particulare de evoluție. În acest sens, demersul educațional, mijlocit de factorii interni și externi de acțiune, va fi realizat orientat și organizat pentru trecerea și accesul copiilor în nivelul formal următor de pregătire.

Dezvoltarea copiilor trebuie receptată ca o finalitate asimilată în toată complexitatea ei, astfel, în art.9. a Legii nr. 338 din 15-12-1994, cu privire la drepturile copiilor, este exprimat distinct imperativul dezvoltării: *Dreptul la dezvoltarea capacităților intelectuale*.

Configurarea profilului de formare a copiilor de vârstă școlară mica și domeniile de competențe-cheie este propusă pentru nivelul primar de învățământ în:

Codul Educației al RM, art. 26;

Curriculum Național pentru învățământul primar, 2018.

Respectarea ritmului de dezvoltare în contextul asigurării dreptului dezvoltării capacităților cognitive include abordările de ordin psihopedagogic și didactic.

Pentru construcția activităților educaționale, orientarea dezvoltării, în opinia specialiștilor din domeniu (Morris E., 1979; Werner H., 1954), vizează două procese: maturizarea și învățarea, iar interacțiunea acestora subliniază impactul fiecăreia: interactivitatea este responsabilă pentru structura dezvoltării, iar învățarea pentru funcțiile adaptative (Piaget J., 1956) [2]. Pe baza ideilor menționate se poate afirma că acțiunea educațională obligă la efort psihic, iar dezvoltarea ar fi un efect și premisă pentru propria realizare. Inventarierea componentelor dezvoltării umane permite structurarea educației conforme ritmului de dezvoltare a copiilor.

Copilul parcurge etape distincte de dezvoltare în care se structurează mecanismele mentale reglate prin acțiune. Stan Liliana consideră, că pentru fiecare vârstă, sunt caracteristice anumite manifestări tipice care impun adoptarea unor principii de creștere și educație. Copiii trec prin stadii similare de *dezvoltare*, dar în *ritmuri* diferite [1], în acest sens activitățile didactice vor fi construite în vederea funcționalității lor prin respectarea anumitor principii și reguli operaționale. Normativitatea specifică domeniului pedagogie implică ansamblul conexiunilor cu caracter *obiectiv* care ordonează și reglementează activitatea instructivă și educațională privind respectarea particularităților de vârstă prin următoarele:

Axioma psihologică a educației – Interdependența dintre calitatea educației și calitatea dezvoltării personalității umane;

Legea psihologică a educației/instruirii – Optimizarea raporturilor dintre condițiile externe - interne ale activității de educație/instruire, exprimate la nivel de învățare;

Legea specifică privind selectarea conținuturilor în raport de valoarea lor formativă pozitivă proprie fiecărei vârste psihologice și situații de instruire;

Principiul didactic – principiul accesibilității, principiul diferențierii și individualizării instruirii, principiul eficacității maxime a potențialului uman.

Aceste cerințe configurează reguli de care trebuie să se țină cont în structurarea strategiei didactice și transpunerea materialului științific accesibil vârstei copilului. Cunoașterea aprofundată a particularităților de vârstă și manifestările comportamentale ale copilului, chiar dacă pot fi diferite de la un elev la altul, permite optimizarea procesului instructiv-educativ. Metamorfozarea materialului teoretico-explicativ, după părerea lui Sorin Cristea, în termeni semnificativi vârstei, constituie o prioritate în învățământul postmodern bazat pe următoarele aspecte [2]:

Aspectele neurofiziologice implicate în învățare;

Legitățile activității instructiv-educative;

Specificul stilului de învățare și strategiilor cognitive;

Mecanismele de susținere a învățării;

Modalități de prevenire a eșecului școlar;

Diferențele interindividuale.

Dezvoltarea este produsul unor construcții succesive. Realizarea sa implică resursele de transmitere educativă, favorabile unor tipuri specifice de învățare, care vor permite remedierea coerențelor înregistrate până la o structură nouă. Astfel importanța individualizării și diferențierii instruirii rezidă în stabilirea raporturilor dintre învățare și dezvoltare. Realizarea acestui raport, după L. Vîgogotski, se exprimă prin două principii, care în consecință este satisfăcător numai dacă învățarea împinge dezvoltarea [apud 2]:

- Învățarea precede întotdeauna dezvoltarea;
- Dezvoltarea se realizează în alt ritm decât învățarea.

Dezvoltarea cognitivă a elevului de vârstă școlară mica este realizată prin urmărirea stadialității piagetiene, conform căreia operaționalitatea instruirii va fi valorificată prin intermediul interiorizării cunoștințelor la nivel concret operațional. Jerome Bruner a explicat că învățare trebuie să permit trecerea mai ușoară la etapa următoare, astfel respectarea stadiilor psihologice nu exclude posibilitatea depășirii lor prin calitatea activității educaționale. Procesul instructiv poate oferi piste pentru ocazii stimulative care să permit progresul elevului.

Realizarea procesului de învățământ în corespundere cu vârsta, sexul, starea de pregătire interioară, potențialul fizic și psihic este normată de principiul accesibilității și individualizării.

Construcția activității educaționale se va realiza pornind de la următoarele postulate, după Romiță B. Iucu [3]:

Accesibilitatea:

Să se țină cont de posibilitățile și de disponibilitățile reale ale celui ce învață, cât și dificultățile obiective întâmpinate;

Dificultatea sarcinii de învățare trebuie să se situeze la *nivelul proximei dezvoltări*;

Dinamismul sarcinii de învățare trebuie menținut în sensul obținerii unei continuități a dezvoltării;

Dificultățile de învățare nu trebuie eliminate, ci exploatare în favoarea procesului de instruire și în favoarea elevului.

Individualizarea:

Nu toți elevii percep obiectele și fenomenele în același mod, nu sunt atrași de aceleași aspecte ale procesului de învățământ;

Diversificarea aspectelor de organizare și grupare a elevilor, pentru a oferi fiecăruia posibilitatea de a dispune de timp de reflecție și de acțiuni individuale;

Personalizarea instruirii.

Diferențierea: adaptarea acțiunii instructive-educative la particularitățile psihofizice ale fiecărui elev.

Ursu L. și Dubineanschi T. [4] susțin că deosebirile de ritm ale activității intelectuale, manifestările stilistice personale, rezistența la efortul de durată, abilitățile și necesitățile cognitive ale elevilor impun acțiuni de organizare diferențiată și personalizată a procesului didactic, însă premisele strategice ale diferențierii procesului didactic variază.

Consecințe pedagogice ale nerespectării ritmului de dezvoltare pentru elevii de vârstă școlară mică ar viza o trecere parțială prin traseul formativ al achizițiilor școlare, realizarea incorectă a saltului de la noțiunile empirice la cele științifice, valorizarea achizițiilor în contexte instructive diverse.

Resurse bibliografice:

1. Stan Liliana. Pedagogia preșcolară și școlară mică. Iași: Polirom, 2014.
2. Cristea S. Curriculum pedagogic. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008.
3. Iucu R. Instruirea școlară. Perspective teoretice și applicative. Iași: Polirom, 2008.
4. Ursu L., Rusuleac T., Diferențierea în premisa personalizării – o cheie a succesului în instruirea matematică primară. În: Didactica Pro, nr.4 (38), 2005